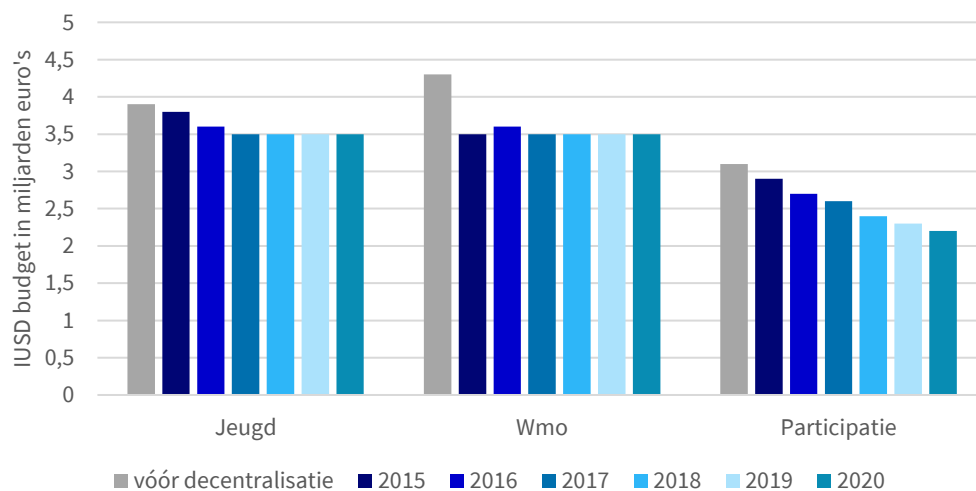


Bijlage A: Financiële analyse

De decentralisatie van het sociaal domein ging gepaard met een korting op gemeentelijke taken

Vanuit de aanname dat integrale sturing binnen de gemeente en meer eigen kracht van bewoners de kosten zouden beperken, zijn bij de decentralisatie sociaal domein een aantal kortingen doorgevoerd.

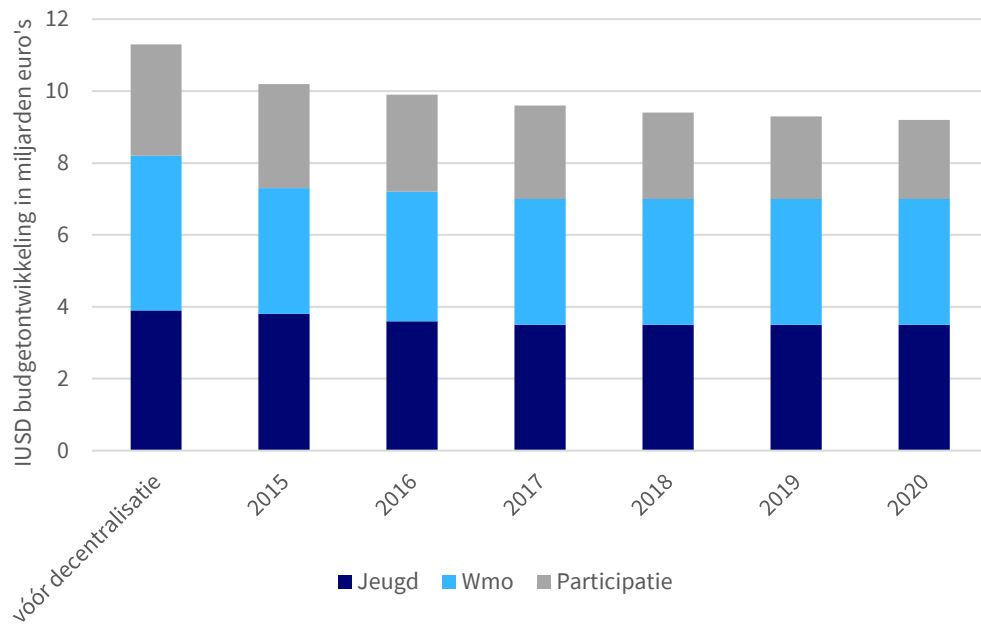
De figuren hieronder brengen de ontwikkeling van het IUSD (integratie uitkering sociaal domein)-budget in beeld¹. Dit is het budget waarmee de **nieuwe** gemeentelijke taken² gefinancierd worden. Bekostiging van de oude Wmo taken is hierin niet meegenomen en Participatie behelst hier het budget voor re-integratie, inclusief nieuwe doelgroepen en afbouw WSW (afbouw van de sociale werkplaatsen).



Figuur 1: Ontwikkeling van het IUSD budget sinds de decentralisatie, weergeven per wet per jaar.

¹ Cijfers verkregen uit het rapport 'Geld (om te) zorgen' van de Raad voor Financiële verhoudingen, 2017

² Taken die vanaf de decentralisatie bij gemeenten liggen. Veel van deze taken werden eerst uit de AWBZ gefinancierd.



Figuur 2. Ontwikkeling van het totale IUSD budget sinds de decentralisatie, per jaar weergegeven.

Zoals in deze figuren te zien is het IUSD budget de afgelopen jaren geslonken. Hieronder beschrijven we de kortingen per wet³.

Op de **nieuwe taken in de Jeugdwet** werd voor de lange termijn een korting van 0,5 miljard euro doorgevoerd, wat gelijk staat aan 10% van het totale budget. Deze korting was voornamelijk gebaseerd op de aanname dat op diverse vlakken in de Jeugdzorg een grotere doelmatigheid bereikt kon worden.

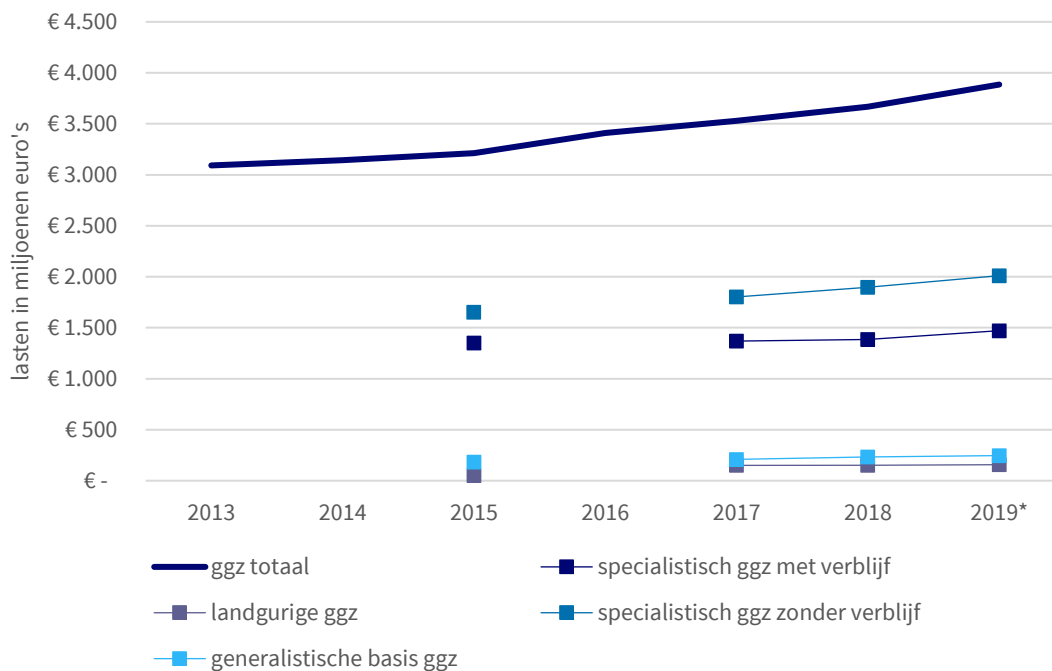
Op de **nieuwe taken in de Wmo** werd direct bij de overgang uit de AWBZ met 20% gekort, oftewel 0,8 miljard euro. Naast deze korting op nieuwe taken, werd er ook bezuinigd op Wmo taken die al bij de gemeente lagen. In totaal werd 0,6 miljard bezuinigd op de **oude Wmo taken** huishoudelijke hulp en hulpmiddelen. Voor huishoudelijke hulp betekende dit een korting van zo'n 40%.

Op taken ondergebracht in de **Participatiewet** werd de afgelopen jaren 0,9 miljard, oftewel 29% bezuinigd, vanwege het sluiten van de toegang tot de Wsw en het beperken van de toegang tot de Wajong. Deze bezuinigingen zullen de komende jaren nog doorgaan.

³ Zie voor meer informatie de rapporten 'Geld (om te) zorgen' van de Raad voor Financiële verhoudingen, 2017 en 'Vervolgrapportage decentralisaties in het sociaal domein, van het CPB, 2014

De kosten van geestelijke gezondheidszorg zijn de afgelopen jaren gestegen

Ondanks de flinke afbouw van bedden, zijn de kosten van de geestelijke gezondheidszorg de afgelopen jaren gestegen. De figuur hieronder toont de ontwikkeling van de totale ggz kosten⁴. Voor een aantal jaren (2015, 2017-2019) kon ook een opsplitsing gemaakt worden in de verschillende categorieën ggz.



Figuur 3. Kosten ggz (18+) voor de jaren 2013-2019*, weergegeven als totale lasten en lasten per ggz-categorie

Zoals in deze figuur te zien is zijn de totale ggz kosten de afgelopen jaren gestegen. Van de verschillende categorieën stegen de kosten van de specialistisch ggz (mét en zonder verblijf) het hardst.

Ook de kosten van de praktijkondersteuner-ggz zijn de afgelopen jaren gestegen

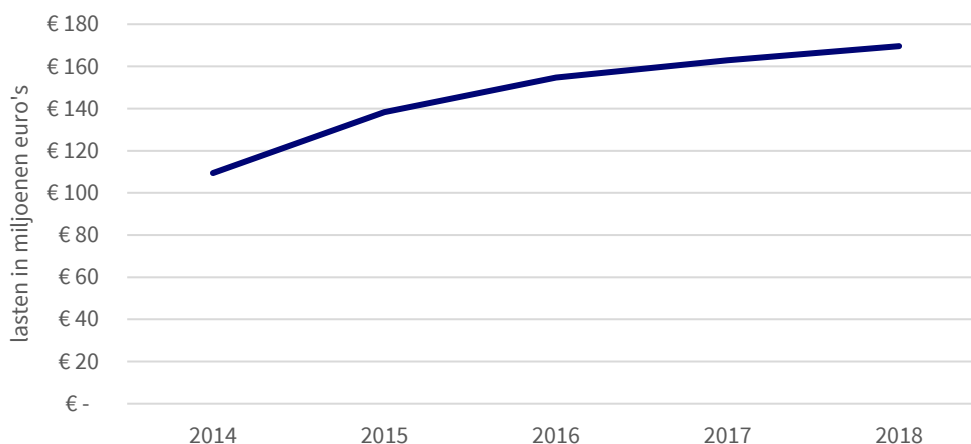
In 2008 is, ter versterking van de eerstelijns-ggz, binnen de Zorgverzekeringswet de functie van praktijkondersteuner (POH)-ggz gestart. Een POH-ggz is onderdeel van de huisartsenpraktijk en richt zich op vraagverheldering, begeleiding, kortdurende behandeling en zo nodig verwijzing van patiënten met psychische, psychosomatische en psychosociale problematiek. De afgelopen jaren is de functie POH flink gegroeid en steeds meer een vast onderdeel van de huisartsenpraktijk geworden⁵. Zoals de figuur hieronder toont, zijn ook de lasten van de POH-ggz de afgelopen jaren gestegen⁶.

⁴ Hiervoor zijn gegevens gecombineerd uit de 'Verdiepende analyses zorglasten Zvw 2015' en de 'Zorgcijfers Monitor 2019'.

* Geeft aan dat de cijfers voor 2019 deels (2^e kwartaal) nog een prognose zijn

⁵ Praktijkondersteuners (POH's) in beeld: Aantallen, kenmerken en geografische spreiding in Nederland. NIVEL, september 2016

⁶ Hiervoor zijn cijfers van de website van Vektis gebruikt. Het gaat om de totale kosten van de inzet van POH-GGZ, met daarbij opgeteld de modulekosten (per ingeschreven verzekerde) en de consultkosten (GGZ-patiënten die hulp krijgen van de POH)

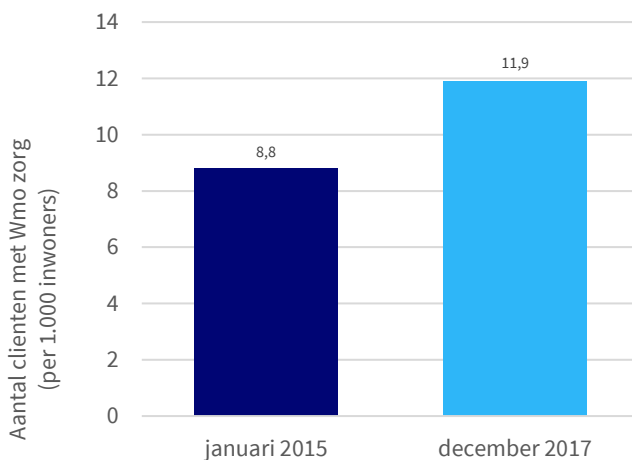


Figuur 4. Totale lasten poh-ggz voor de jaren 2014-2018.

Het gebruik van Wmo begeleiding is de afgelopen jaren gestegen

Het CPB onderzocht in 2018 het effect van de inzet van wijkteams op Wmo-zorggebruik. Eén van hun conclusies was dat het gebruik van Wmo begeleiding de afgelopen jaren sterk gestegen is.

Gemiddeld met 34% (een gemiddelde van alle gemeenten samen, dus zowel mét en zonder wijkteam). Onderstaande figuur toont deze stijging.



Figuur 5. Ontwikkeling van het aantal cliënten met Wmo begeleiding thuis, vergeleken tussen januari 2015 en december 2017.

Dat kan door een toename van het aantal kwetsbare personen in de wijken inclusief het ontbreken of onvoldoende aanwezig zijn van ambulante zorg die voorheen wel aanwezig was in de intramurale setting en de wachtlijsten richting de tweedelijns ggz-zorg. In al die gevallen vangt het wijkteam de vraag op. Respondenten van gemeenten geven aan dat wijkteams de vraag altijd zullen oppakken – al dan niet met minder dan de gewenste capaciteit; en woningcorporaties geven aan dat soms het wijkteam de zorg te lang bij zich houdt en doorstroom naar specialistischer zorg beperkt wordt.

Ook de Wmo kosten voor gemeenten zijn de afgelopen jaren gestegen

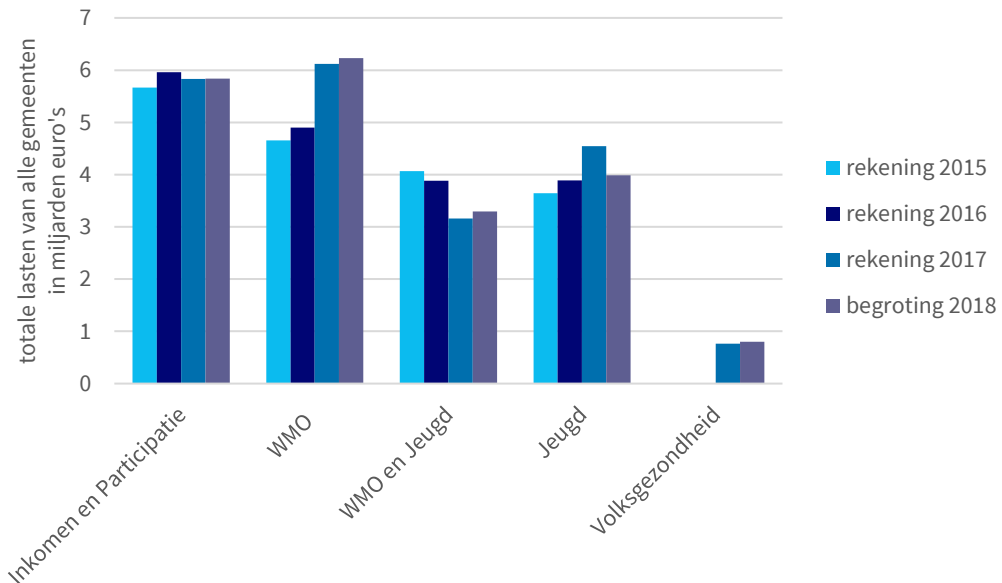
De stijging die we zien in gebruik van Wmo begeleiding, loopt synchroon met een stijging van de Wmo kosten voor gemeenten. Divosa deed in 2018 onderzoek naar de totale kosten die

Andersson Elffers Felix

gemeenten maakten op de sociaal domein clusters Inkom en Participatie, Wmo, Jeugd en Volksgezondheid. Onderstaande figuur vat de uitkomsten van dit onderzoek samen.

Achtergrond bij de figuur

De clusters in het sociaal domein worden door verschillende potjes in het gemeentefonds gefinancierd. Naast de IUSD wordt de Wmo bijvoorbeeld ook bekostigd uit een algemene uitkering voor maatschappelijke ondersteuning (in 2017 2,3 miljard), een integratie uitkering voor huishoudelijke hulp (in 2017 1,2 miljard) en een decentralisatie uitkering voor maatschappelijke opvang en vrouwenopvang (in 2017 0,4 miljard en 0,1 miljard).



Zoals te zien is in bovenstaande figuur, stegen de afgelopen jaren de kosten voor Wmo en Jeugd. We merken hierbij op dat de budgetten voor Wmo en Jeugd samen (bijvoorbeeld voor gezamenlijke wijkteams) daalden. Dit dempt de stijging dus deels.

Ook interessant is het verschil tussen de rekening 2017 Jeugd en de begroting 2018 Jeugd. Gemeenten maken op dit cluster flink hogere kosten dan ze begroten. In 2017 waren de feitelijke netto-uitgaven Jeugd €605 miljoen ofwel 18,9% hoger dan begroot. Aangezien gemeenten hun budgetten ongeoormerkt ontvangen vanuit het gemeentefonds, vangen ze dit overschot op door op andere beleidsterreinen minder uit te geven.

Figuur 6. Ontwikkeling van de lasten sociaal domein tussen 2015-2017, en begroting 2018. Weergeven per beleidsterrein.

Bijlage B: Analyse beleidsontwikkelingen

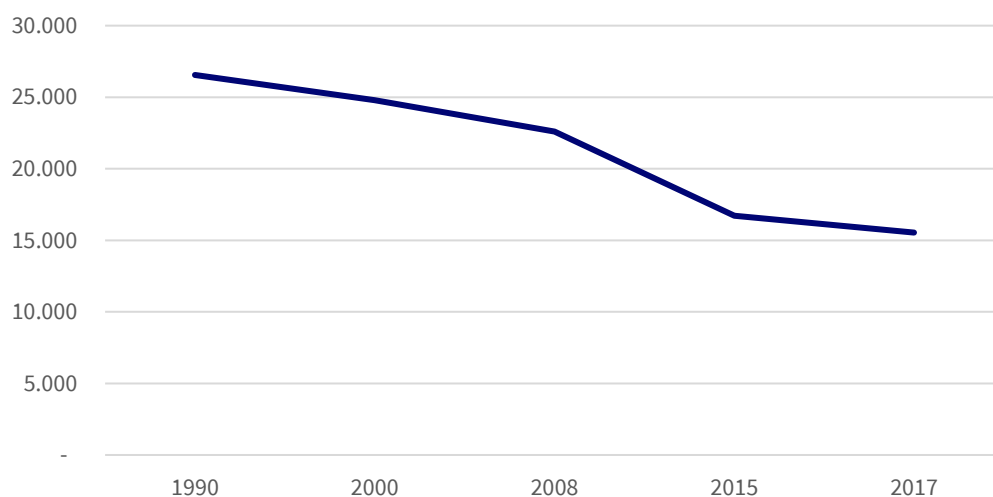
In deze bijlage worden een aantal van de beleidsontwikkelingen die in H2.2 worden besproken, cijfermatig wat verder uitgelicht.

We gaan in op:

- De ambulantisering van de ggz
- De ambulantisering van beschermd wonen

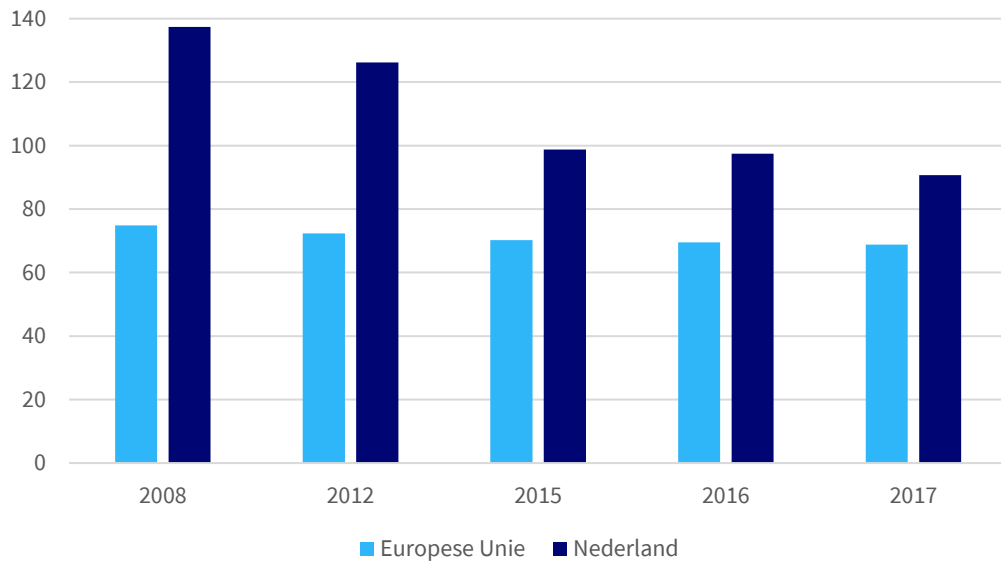
Sinds de jaren '90 is sterk ingezet op de ambulantisering van de ggz

De ambulantisering van de ggz is een wereldwijde trend die vanaf de jaren '80/'90 vaste voet aan de grond heeft gekregen in Nederland. Waar mensen met psychische klachten vroeger werden opgenomen in klinieken - vaak gelegen in de bossen of op andere afgelegen locaties - is nu de opvatting dat ze beter geholpen kunnen worden in hun eigen thuissituatie met steun van hun eigen netwerk. Van oudsher heeft Nederland veel intramurale GGZ-instellingen. De ambulantiseringsovereenkomst in het Bestuurlijk Akkoord curatieve ggz (2012-2013 en 2014-2017) beoogde daarom een flinke afbouw van bedden: in 2020 moesten er eenderde minder bedden zijn dan in 2008. Deze afname verloopt de afgelopen jaren gestaag en wordt nog verder doorgezet. Onderstaande figuren tonen deze ontwikkeling in Nederland en ten opzichte van het Europese gemiddelde⁷.



Figuur 7. Aantal psychiatrische bedden in Nederland tussen 1990 en 2017

⁷ Hiervoor zijn gegevens van Eurostat gebruikt. Zie <https://ec.europa.eu/eurostat/>



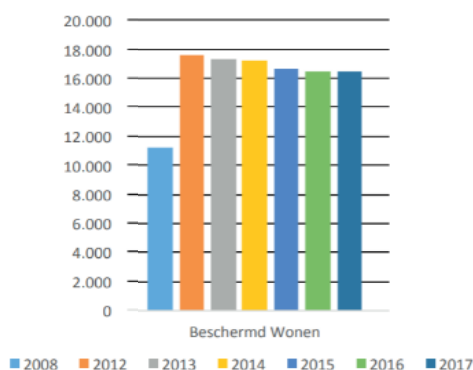
Figuur 8. Aantal psychiatrische bedden per 100.000 inwoners in Nederland en in de EU totaal, tussen 2008 en 2017

Zoals in deze figuren te zien is, is de beddenafbouw in Nederland flink geweest (tussen 1990 en 2017 werd zo'n 40% afgebouwd) en komen we steeds dichterbij het Europees gemiddelde voor het aantal psychiatrische bedden per inwoner.

Ook in beschermd wonen wordt gestuurd op ambulantisering

Als onderdeel van de bredere ambulantisering van de ggz, heeft de afgelopen jaren ook een afbouw van het aantal plaatsen in beschermd wonen plaatsgevonden. Het rapport van de commissie Dannenberg, dat in november 2015 uitkwam, wordt hierin als leidraad gebruikt. Dannenberg vat het advies zelf samen met 'Beschermd wonen is niet meer een gebouw dat in de grote stad staat, maar een huis in elke wijk, waar we ter plekke zijn voordat het misgaat.'

Het aantal plaatsen beschermd wonen is de afgelopen jaren inderdaad gedaald, zoals te zien is in onderstaande figuur⁸.



Figuur 9. Aantal plaatsen beschermd wonen tussen 2008 en 2017

⁸ De gegevens voor deze figuur komen uit de Landelijke monitor ambulantisering en hervorming langdurige ggz, Trimbos, 2018

Bijlage C: Uitkomsten enquête

In deze bijlage staan de uitkomsten van de landelijke enquête over de zorg en ondersteuning van kwetsbare personen in corporatiewoningen. Deze enquête is uitgezet onder leden van Aedes en van Sociaal Werk Nederland.

Via Aedes hebben 106 medewerkers van woningcorporaties gereageerd

Via Sociaal Werk Nederland hebben 41 medewerkers van Wmo-aanbieders of welzijnsorganisaties gereageerd.

Ook hebben via deze platforms nog 3 medewerkers van een ggz-aanbieder, 4 medewerkers van een gemeente en 1 zelfstandigen binnen het sociaal domein gereageerd.

In deze bijlage zullen de responses van medewerkers van woningcorporaties en medewerkers van Wmo-aanbieders of welzijnsorganisaties worden getoond, en de totale responses worden getoond. We behandelen in deze bijlage alleen de antwoorden op multiple choice vragen. De responses op de open vragen zijn per hoofdstuk verwerkt in de uitkomsten uit interviews.

We hebben de bijlage opgedeeld in de volgende paragrafen:

- Inzicht in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in corporatiewijken
- Beschikbaarheid van zorg en financiën
- Stellingen over algemeen beeld
- Rolvervulling van de verschillende spelers
- Stellingen over samenwerking

Inzicht in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in corporatiewijken

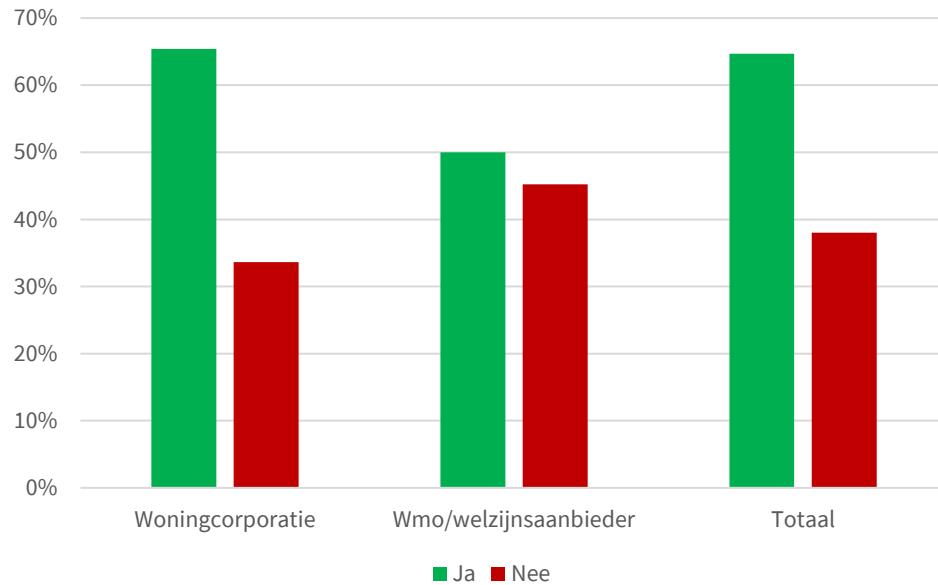
Heeft u inzicht in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in corporatiewijken?

Onderstaande grafiek toont het antwoord van woningcorporatie- en Wmo/welzijnsorganisatie-respondenten en alle respondenten samen op de vraag ‘Heeft u inzicht in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in corporatiewijken?’.

Zoals te zien is, vinden van alle groepen de meeste respondenten dat zij daar inzicht in hebben. Echter, is het aandeel van respondenten die zegt hier geen inzicht in te hebben een stuk hoger bij de Wmo/welzijnsorganisatie-respondenten dan bij de woningcorporatie-respondenten.

Andersson Elffers Felix

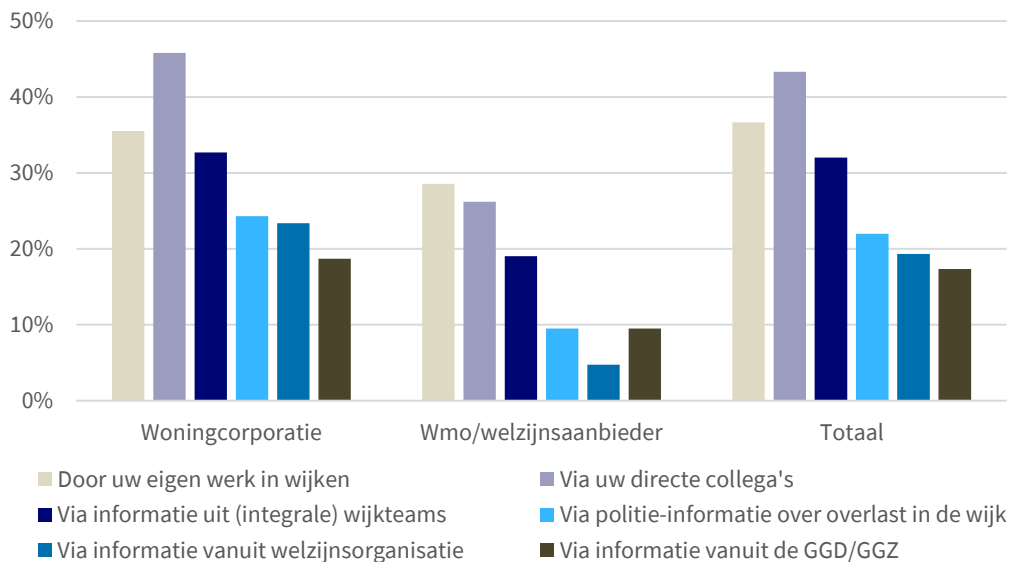
Mogelijk komt dit verschil doordat er expliciet gevraagd wordt naar kwetsbare personen *in corporatiewijken*, waardoor Wmo/welzijnsaanbieders zich minder in positie voelen om te antwoorden.



Figuur 10. Uitkomsten enquête op de vraag: “Heeft u inzicht in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in corporatiewijken?”

Zoja, hoe verkrijgt u dit inzicht?

Voor de respondenten die antwoordden dat ze inzicht hadden in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in corporatiewijken, kwam de wedervraag: ‘Hoe verkrijgt u dit



inzicht?’. Hierbij konden meerdere opties worden aangevinkt

Figuur 11. Uitkomsten enquête op de vraag "Hoe verkrijgt u inzicht in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in corporatiewijken?"

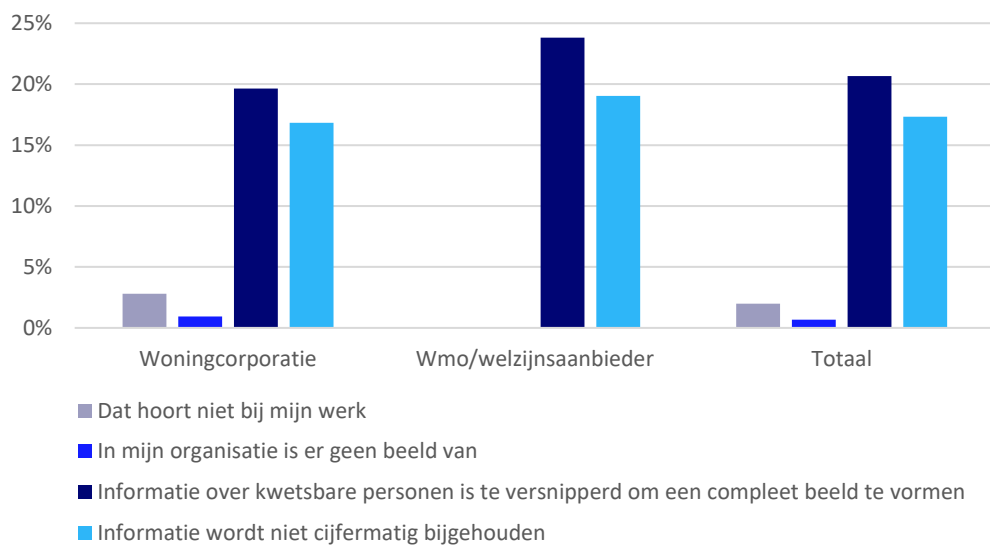
Andersson Elffers Felix

Hieronder wordt getoond hoeveel procent van de respondenten in elke groep de verschillende opties heeft aangevinkt. Bij alle drie de groepen wordt het inzicht vooral verkregen door eigen werk in wijken of via directe collega's.

Zo nee, waarom niet?

Voor de respondenten die antwoordden dat ze geen inzicht hadden in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in corporatiewijken, kwam de wedervraag: 'Waarom niet?'. Hierbij konden wederom meerdere opties worden aangevinkt

Zoals de figuur hieronder toont geven de respondenten aan het niet te weten omdat de informatie te versnipperd is om een compleet beeld te vormen, of omdat de informatie niet cijfermatig wordt bijgehouden.



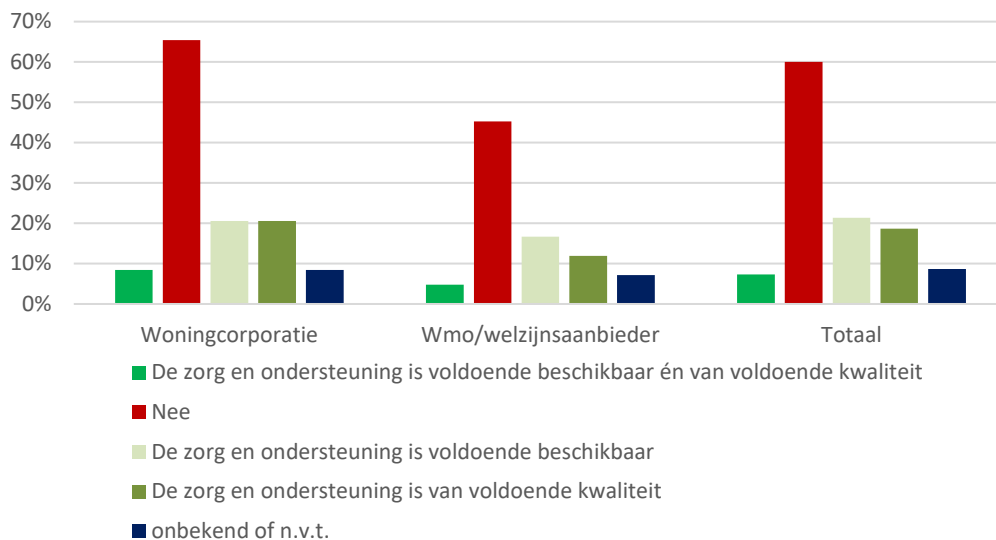
Figuur 12. Uitkomsten enquête op de vraag: “Waarom verkrijgt u geen inzicht in de ontwikkeling van het aantal kwetsbare personen in wijken met veel corporatiewoningen?”

Beschikbaarheid van zorg en financiële middelen

Beschikbaarheid van zorg

Onderstaande grafiek toont de respons van beiden groepen op de vraag of de zorg en ondersteuning voldoende beschikbaar én van voldoende kwaliteit is. Zoals te zien is, antwoordt in het grootste deel van de respondenten hierop 'nee'.

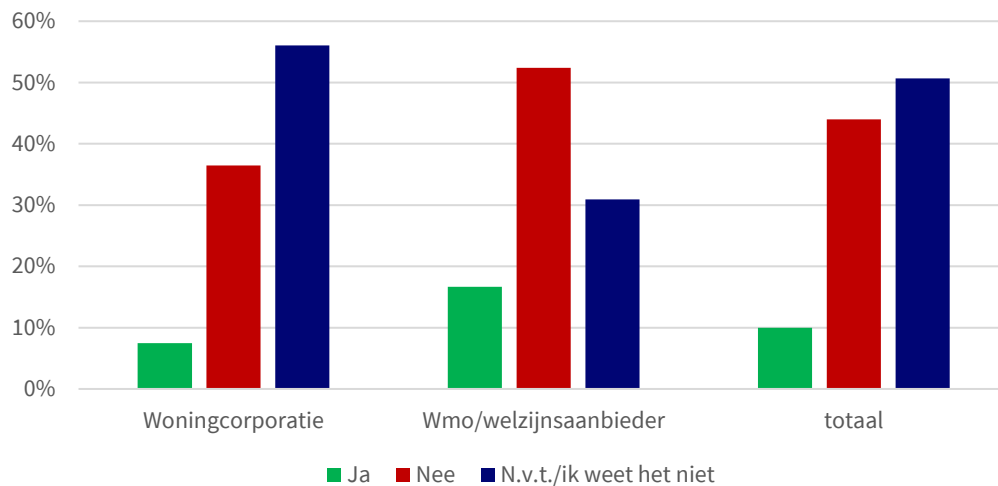
Respondenten konden ook aangeven dat ze vonden dat er wel voldoende zorg beschikbaar was, of dat de zorg wel van voldoende kwaliteit was. Zoals te zien, geven Wmo/welzijns-respondenten net wat vaker aan dat dit het geval is -of dat beiden het geval zijn- dan de woningcorporatie-respondenten.



Figuur 13. Uitkomsten enquête op de vraag: "Vindt u dat de zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen in uw gebied voldoende beschikbaar en van voldoende kwaliteit is?"

Beschikbaarheid van financiële middelen

We vroegen de respondenten of zij vonden dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor de zorg en ondersteuning van kwetsbaren. De grafiek hieronder toont de respons van beide groepen. Zoals u kunt zien, geven woningcorporatie-respondenten vaker aan dat ze het antwoord hierop niet weten of niet van toepassing vinden. Ook zien we in beide groepen dat het aantal respondenten dat 'nee' antwoordt beduidend hoger is dan het aantal respondenten dat vindt dat er wel voldoende beschikbare financiële middelen beschikbaar zijn.

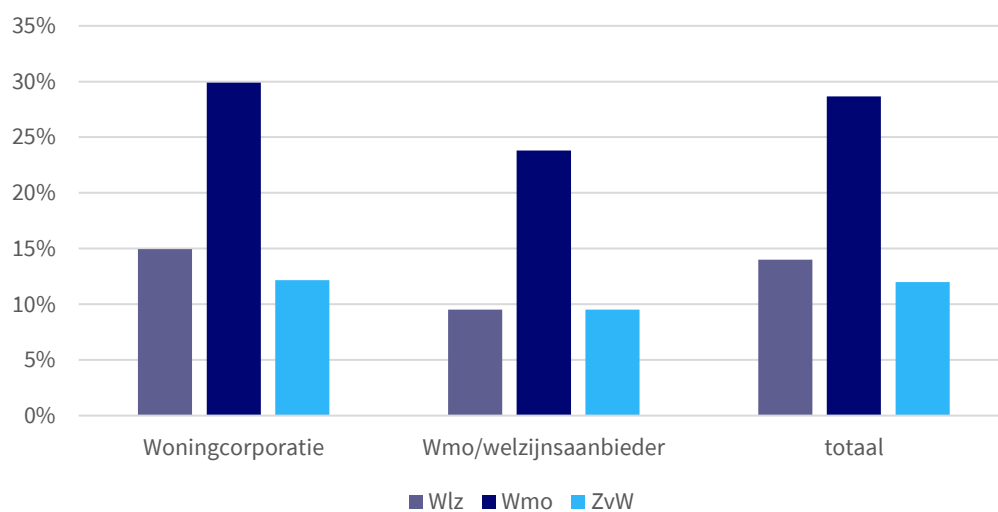


Figuur 14. Uitkomsten enquête op de vraag: "Vindt u dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor de zorg en ondersteuning van kwetsbaren?"

Beschikbaarheid van financiële middelen in de verschillende wetten

Voor de respondenten die bovenstaande vraag met 'nee' hadden beantwoord, kwam de vervolgvraag of ze konden toelichten in welke wet onvoldoende geld beschikbaar was. Ze konden daarbij meerdere opties aanvinken.

Zoals te zien in de grafiek hieronder, vinden respondenten vooral dat er onvoldoende geld beschikbaar is in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit effect is sterker bij de Wmo/welzijns-respondenten dan bij de woningcorporatie-respondenten. De Wmo is ook de wet waaruit Wmo aanbieders en welzijnsorganisaties voor het grootste deel gefinancierd worden. Deze groep respondenten is waarschijnlijk dus ook beter bekend met de financiële middelen in deze wet dan in andere wetten. Het zou interessant zijn om te zien wat bijvoorbeeld ggz-aanbieders hierop antwoorden.



Figuur 15. Uitkomsten enquête op de stelling: "Er is onvoldoende geld voor zorg en ondersteuning vanuit de ..."

Stellingen over algemeen beeld

We hebben twee sets van stellingen aan de respondenten voorgelegd. De eerste set zat in het eerste deel van de enquête, dat ging over het algemene beeld.

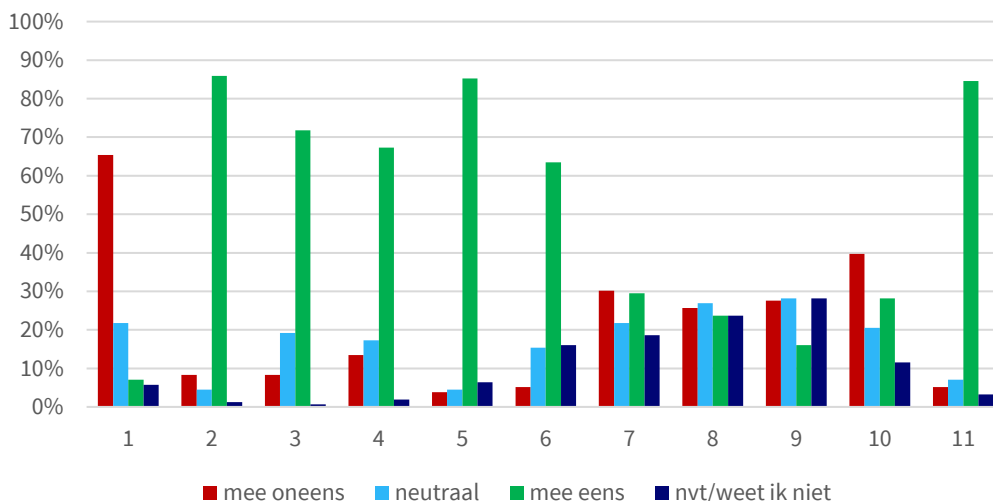
Deze eerste set bevatte de volgende 11 stellingen:

1	Kwetsbare personen weten de toegang tot zorg en ondersteuning goed te vinden
2	Zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen in wijken kan het beste met een persoonsgerichte aanpak
3	Zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen in wijken kan het beste met een buurtgerichte aanpak gericht op het verstevigen van de sociale structuren
4	De leefbaarheid van wijken neemt af door de aanwezigheid van meer kwetsbare personen
5	De ambulantisering van o.a. beschermd wonen en psychiatrische behandeling zijn een belangrijke oorzaak van de toename het aantal kwetsbare mensen in wijken (ziet u geen toename in het aantal kwetsbare mensen in wijken? Vul dan n.v.t. in)
6	De wachtlijsten in de ggz zijn een belangrijke oorzaak van de toename van kwetsbare mensen in wijken (ziet u geen toename in het aantal kwetsbare mensen in wijken? Vul dan n.v.t. in)
7	Het grootste deel van kwetsbare mensen in wijken is in beeld bij het sociaal wijkteam
8	Het grootste deel van kwetsbare mensen in wijken is bekend bij relevante eerstelijns zorgverleners
9	Het grootste deel van kwetsbare mensen in wijken is in beeld bij relevante tweedelijns zorgverleners
10	Wanneer iemand uitstroomt uit beschermd wonen of een ggz instelling is er op tijd ambulante begeleiding beschikbaar op zijn/haar nieuwe adres
11	Outreaching werken (vs vraaggericht werken) is noodzakelijk om zicht te krijgen op de kwetsbare huishoudens en de zorg en ondersteuning effectief op gang te brengen

Totale responses (n=157)

Onderstaande figuur toont de totale reacties van alle respondenten. Op de x-as staan de nummers van de 11 stellingen (zie tabel hierboven), op de y-as het aantal respondenten dat hierop antwoordde met 'mee oneens' (samenvoeging 'heel erg mee oneens' en 'mee oneens', 'neutraal', 'mee eens' (samenvoeging 'heel erg mee eens' en 'mee eens') en 'nvt/weet ik niet'.

Hieronder bespreken we de responses op de verschillende stellingen uitgebreider per groep.



Figuur 16. Uitkomsten van de enquête voor alle respondenten (n=157), op de hierboven beschreven stellingen.

Responses woningcorporaties (n=106)

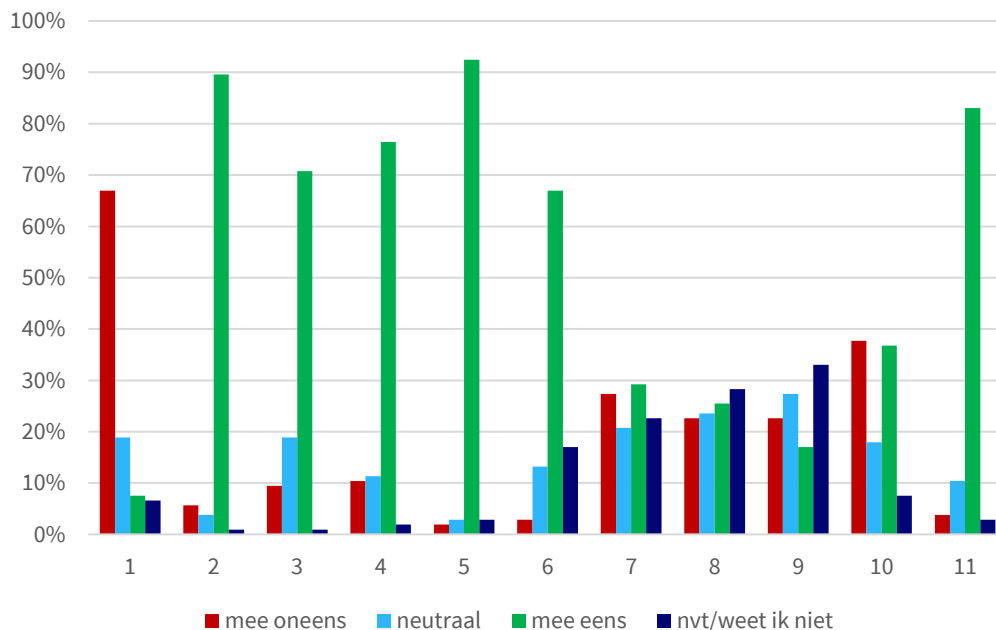
Zoals u kunt zien zijn de meeste respondenten die bij woningcorporaties het oneens met stelling 1: 'Kwetsbare personen weten de toegang tot zorg en ondersteuning goed te vinden'. Verder zijn ze het eens met zowel het idee dat zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen in wijken het beste gerealiseerd kan worden met een persoonsgerichte aanpak, als met een buurtgerichte aanpak (stelling 2 en 3). De persoonsgerichte aanpak krijgt hier wel een hogere respons (90% mee eens) dan de buurtgerichte aanpak (71% mee eens). Daarnaast vinden de respondenten ook dat outreachend werken (vs. vraaggericht werken) noodzakelijk is om zicht te krijgen op de kwetsbare huishoudens en de zorg en ondersteuning effectief op gang te brengen (stelling 11; 83% mee eens).

Verder zien we dat deze groep respondenten vindt dat de leefbaarheid van wijken afneemt door de aanwezigheid van meer kwetsbare personen (stelling 4; 76% mee eens). En dat deze stijging van het aantal kwetsbare personen verklaard kan worden door de ambulantisering van o.a. beschermd wonen en psychiatrische behandeling (stelling 5; 92% mee eens) en wachtlijsten in de ggz (stelling 6; 66% mee eens).

Over of kwetsbare personen in beeld/bekend zijn bij het sociaal wijkteam (stelling 7), eerstelijnszorg (stelling 8), of tweedelijnszorg (stelling 9), zijn de woningcorporatie-respondenten verdeeld en geven ook veel mensen aan het niet te weten.

Andersson Elffers Felix

De vraag of er wanneer iemand uitstroomt uit beschermd wonen of een ggz instelling op tijd ambulante begeleiding beschikbaar op zijn/haar nieuwe adres (stelling 10), levert ongeveer evenveel respondenten op die het ermee eens (37%) als mee oneens (38%) zijn.



Figuur 17. Uitkomsten van de enquête voor woningcorporaties (n=106), op de hierboven beschreven stellingen.

Responses Wmo en welzijnsorganisaties (n=41)

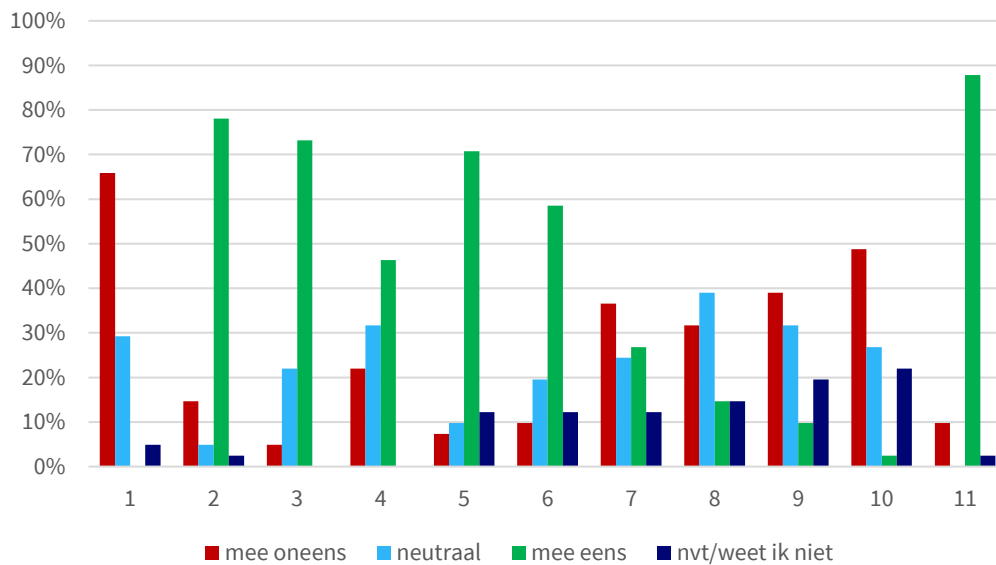
De respondenten die werken bij Wmo-aanbieders en welzijnsorganisaties laten over het algemeen eenzelfde beeld zien als de woningcorporatie-respondenten. We bespreken hier alleen een aantal opvallende verschillen.

Vergeleken met de woningcorporatie-respondenten, geven relatief minder Wmo/welzijns-respondenten aan het eens te zijn met stelling 4: 'De leefbaarheid van wijken neemt af door de aanwezigheid van meer kwetsbare personen. Bij de woningcorporatie-respondenten is de verhouding oneens:eens 1:7. Bij de Wmo/welzijns-respondenten is dit eerder 1:2,5.

Verder lijken de Wmo/welzijns-respondenten minder onverdeeld te zijn over de stellingen 7 tot 9, die gaan over of kwetsbare mensen voldoende in beeld zijn. Hoewel ook hier veel respondenten neutraal of 'n.v.t./ik weet het niet' invullen is bij alle drie de stellingen het aantal respondenten dat 'nee' invult beduidend hoger dan het aantal respondenten dat zegt dat kwetsbare personen wel voldoende in beeld zijn.

Ook over stelling 10 ('Wanneer iemand uitstroomt uit beschermd wonen of een ggz instelling is er op tijd ambulante begeleiding beschikbaar op zijn/haar nieuwe adres) zijn de Wmo/welzijns-respondenten meer eensgezind: de meeste respondenten zijn het niet eens met deze stelling.

Andersson Elffers Felix



Figuur 18. Uitkomsten van de enquête voor Wmo-/welzijnsaanbieders (n=41), op de hierboven beschreven stellingen.

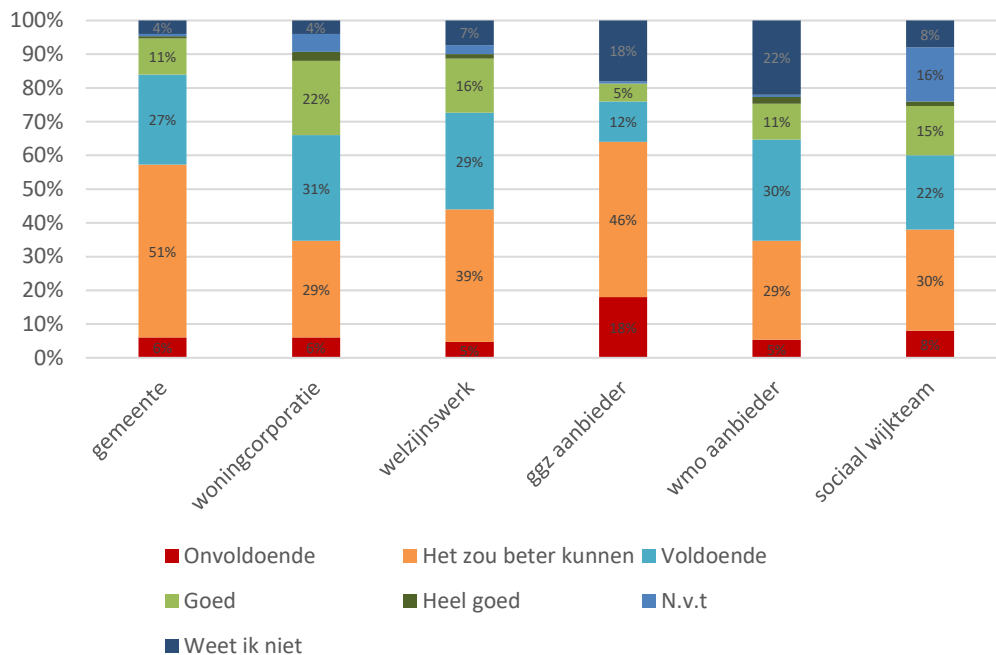
Rolvervulling van de verschillende spelers

Totale responses (n=157)

De grafiek hieronder toont het antwoord van alle respondenten op de vraag in hoeverre elke betrokken speler zijn rol vervult in het verzorgen van voldoende ondersteuning en zorg voor kwetsbare personen in corporatiewoningen.

Zoals te zien is, zijn zij het minst tevreden op de manier waarop de ggz aanbieder zijn rol vervult. Ruim 60% van de respondenten vindt dat de ggz aanbieder zijn rol beter zou kunnen vervullen. 18% van de respondenten vindt zelfs dat de ggz aanbieder zijn rol onvoldoende invult.

Ook de gemeente kan volgens veel respondenten (57%) haar rol beter invullen. Hier vinden wel meer respondenten dat de gemeente haar rol wel voldoende of zelfs vervult (38%, vs. 17% bij de ggz aanbieder).



Figuur 19. Uitkomsten enquête op de vraag "In hoeverre vervult ...haar rol in het verzorgen van voldoende zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen in corporatiewoningen?", voor alle respondenten (n=157)

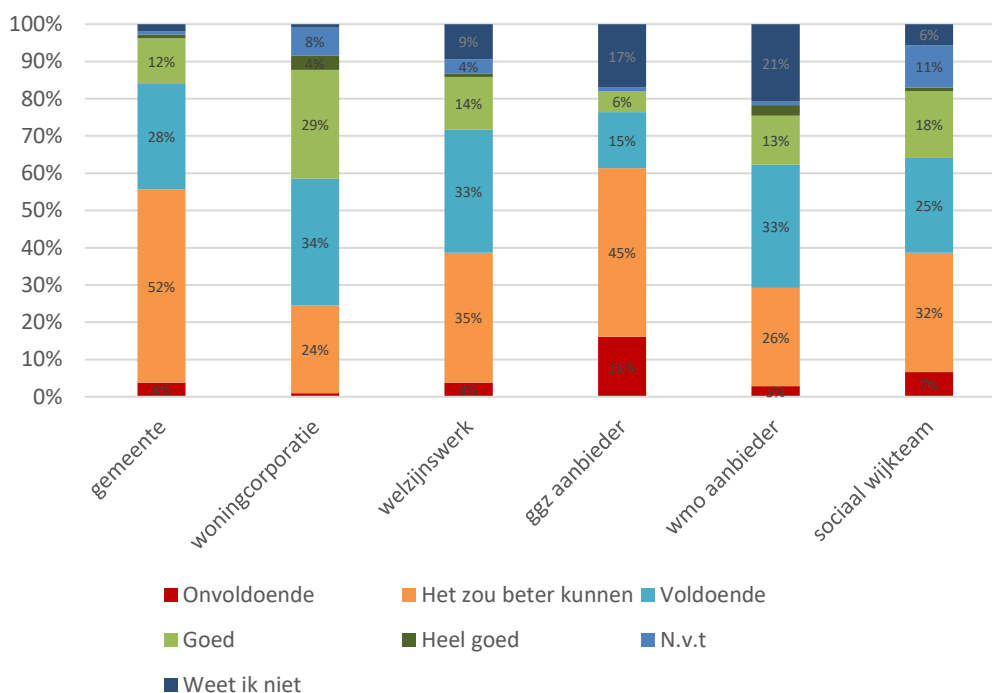
Responses woningcorporaties (n=106)

De grafiek hieronder toont het antwoord van respondenten die bij een woningcorporatie op de vraag in hoeverre elke betrokken speler zijn rol vervult in het verzorgen van voldoende ondersteuning en zorg voor kwetsbare personen in corporatiewoningen.

Zoals te zien is, zijn zij het minst tevreden op de manier waarop de ggz aanbieder zijn rol vervult. 61% van de respondenten die bij een woningcorporatie werken vindt dat de ggz aanbieder zijn rol beter zou kunnen vervullen. 16% van de respondenten vindt zelfs dat de ggz aanbieder zijn rol onvoldoende invult. Interessant is ook het grote deel woningcorporatie medewerkers (17%) dat 'niet weet' hoe de ggz aanbieder zijn rol invult. Voor de rol van Wmo aanbieders is dit aantal zelfs nog hoger (21%).

De gemeente kan volgens veel woningcorporatie-respondenten (56%) ook haar rol beter invullen. Hier zijn echter 40% van de respondenten ook wel tevreden over de rol die de gemeente pakt (ze geven een 'voldoende' of 'goed').

Het meest tevreden zijn woningcorporatie-respondenten over hun eigen rol invulling. 24% van de respondenten vinden dat het beter zou kunnen, tegen 67% die vinden dat de woningcorporatie haar rol voldoende, goed of zelfs heel goed invult.



Figuur 20. Uitkomsten enquête op de vraag "In hoeverre vervult ...haar rol in het verzorgen van voldoende zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen in corporatiewoningen?", voor woningcorporaties (n=106)

Responses Wmo- en welzijnsorganisaties (n=41)

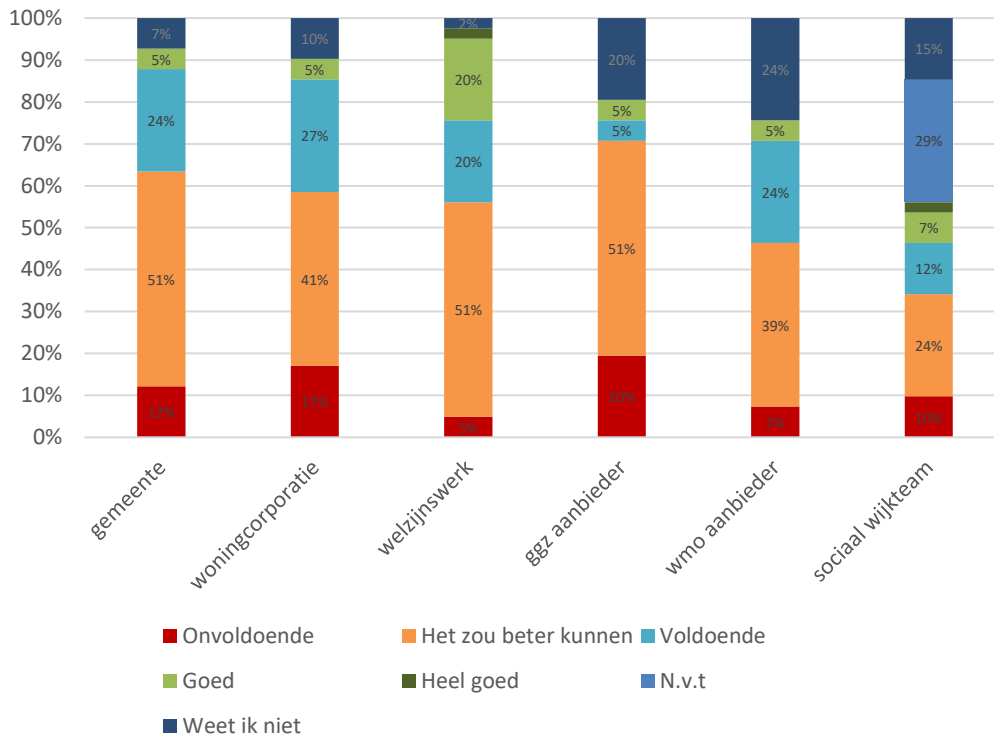
De grafiek hieronder toont het antwoord van respondenten die bij een Wmo aanbieder of welzijnsorganisatie werken op de vraag in hoeverre elke betrokken speler zijn rol vervult in het verzorgen van voldoende ondersteuning en zorg voor kwetsbare personen in corporatiewoningen.

Zoals te zien is, zijn ook deze respondenten het minst tevreden op de manier waarop de ggz aanbieder zijn rol vervult. 71% van de respondenten die bij een wmo- of welzijnsorganisatie werken vinden dat de ggz aanbieder zijn rol beter zou kunnen vervullen. 20% van de respondenten vinden zelfs dat de ggz aanbieder zijn rol onvoldoende invult. Ook hier vult een relatief groot deel (20%) van respondenten in dat zij 'niet weet' hoe de ggz aanbieder zijn rol invult.

Verder is het interessant dat veel van de Wmo/welzijns-respondenten (12) aangeven dat het 'niet van toepassing' is om de rol van het sociaal wijkteam te beoordelen. In de toelichting geven veel van deze respondenten aan dat hun gemeente geen wijkteam heeft. Het is verassend dat dit aandeel zo groot is ten opzichte van het aandeel van de woningcorporatie-respondenten die dit invullen. Hebben woningcorporaties hier bijvoorbeeld minder zicht op? Echter, aangezien het om een kleine steekproef gaat (41 en 106 respondenten), kan dit ook een toevallig verschil zijn.

Andersson Elffers Felix

Het meest tevreden zijn de Wmo/welzijns-respondenten over de manier waarop het welzijnswerk haar rol vervult. Echter vinden hier nog steeds meer respondenten (56%) dat het beter zou kunnen, dan dat het voldoende/goed gaat (41%).



Figuur 21. Uitkomsten enquête op de vraag "In hoeverre vervult ...haar rol in het verzorgen van voldoende zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen in corporatiewoningen?", voor Wmo-welzijnsorganisaties (n=41)

Stellingen over samenwerking

We hebben twee sets van stellingen aan de respondenten voorgelegd. De tweede set zat in het tweede deel van de enquête, dat ging over het samenwerken.

Deze tweede set bevatte de volgende 11 stellingen:

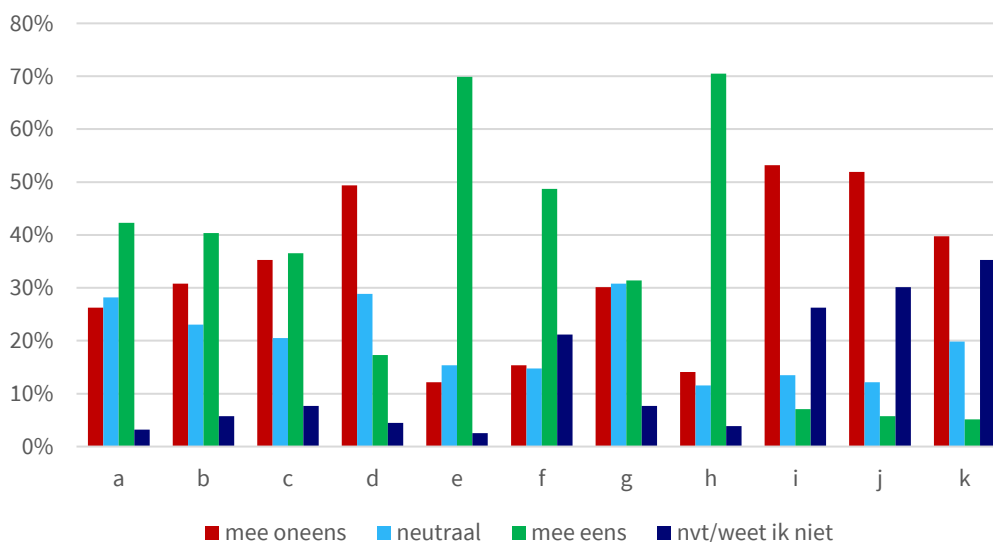
A	Degenen die zorg en ondersteuning verlenen weten elkaar goed te vinden
B	Degenen die zorg en ondersteuning leveren hebben voldoende mogelijkheden om samen te werken
C	In de prestatie- en samenwerkingsafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties krijgt de vormgeving van zorg en ondersteuning voor kwetsbare bewoners in wijken voldoende nadruk
D	De samenwerking tussen betrokken partijen in de zorg en ondersteuning voor kwetsbare bewoners in corporatiewoningen is voldoende
E	De gemeente heeft een regierol in het organiseren van voldoende zorg en ondersteuning van kwetsbare bewoners in corporatiebezit

F	De gemeente kan haar regierol in het organiseren van voldoende zorg en ondersteuning aan kwetsbare personen in corporatiewoningen onvoldoende nemen door bestuurlijke versnippering van verantwoordelijkheden
G	De gemeente heeft voldoende kennis over problematiek van kwetsbare personen om haar rol goed uit te voeren
H	Woningcorporaties nemen hun verantwoordelijkheid goed in het signaleren en doorgeleiden van kwetsbare bewoners
I	Er is voldoende capaciteit in eerstelijnszorg beschikbaar voor de zorg en ondersteuning van kwetsbare personen met psychische problematiek
J	Er is voldoende capaciteit in de tweedelijnszorg beschikbaar voor de zorg en ondersteuning van kwetsbare personen met psychische problematiek
K	De doorgeleiding van eerste naar tweedelijnszorg voor kwetsbare personen met psychische problemen is goed geregeld

Totale responses (n=157)

Onderstaande figuur toont de totale reacties van alle respondenten. Op de x-as staan de nummers van de 11 stellingen (zie tabel hierboven), op de y-as het aantal respondenten dat hierop antwoordde met 'mee oneens' (samenvoeging 'heel erg mee oneens' en 'mee oneens'), 'neutraal', 'mee eens' (samenvoeging 'heel erg mee eens' en 'mee eens') en 'nvt/weet ik niet'.

Hieronder bespreken we de responses op de verschillende stellingen uitgebreider per groep.



Figuur 22. Uitkomsten van de enquête voor alle respondenten (n=157), op de hierboven beschreven stellingen.

Responses woningcorporaties (n=106)

Onderstaande figuur toont de reacties van de respondenten die bij woningcorporaties werken. Op de x-as staan de letters van de 11 stellingen (zie tabel hierboven), op de y-as het aantal respondenten dat hierop antwoordde met 'mee oneens' (samenvoeging 'heel erg mee oneens' en 'mee oneens'), 'neutraal', 'mee eens' (samenvoeging 'heel erg mee eens' en 'mee eens') en 'nvt/weet ik niet'.

Andersson Elffers Felix

Zoals u kunt zien zijn de respondenten vergeleken met de eerste set stellingen, bij deze set meer verdeeld in hun antwoorden.

Over het algemeen zijn woningcorporatie-respondenten het eens met de volgende stellingen:

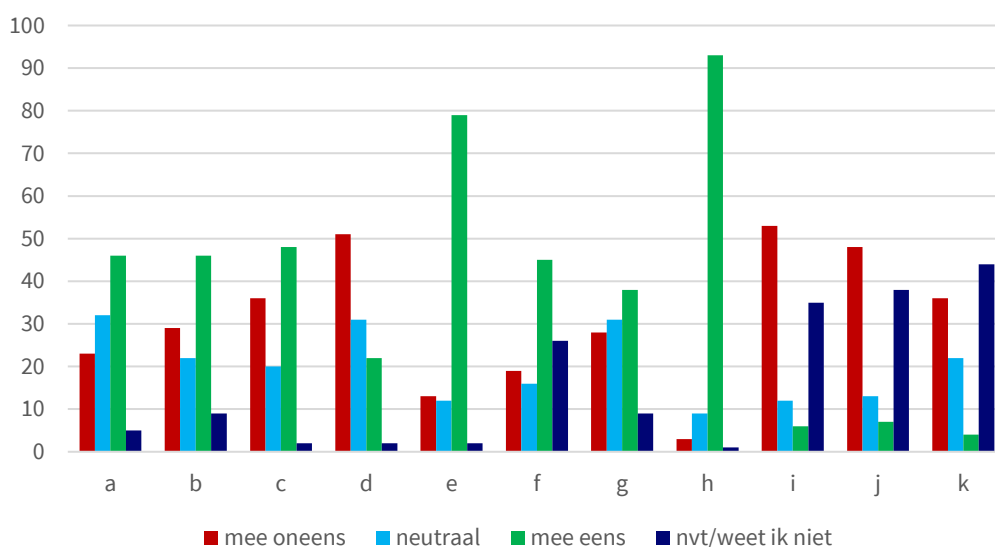
- A. Degenen die zorg en ondersteuning verlenen weten elkaar goed te vinden (44 mee eens, 21 mee oneens).
- B. Degenen die zorg en ondersteuning leveren hebben voldoende mogelijkheden om samen te werken (45 mee eens, 27 mee oneens).
- E. De gemeente heeft een regierol in het organiseren van voldoende zorg en ondersteuning van kwetsbare bewoners in corporatiebezit (75 mee eens, 12 mee oneens)
- F. De gemeente kan haar regierol in het organiseren van voldoende zorg en ondersteuning aan kwetsbare personen in corporatiewoningen onvoldoende nemen door bestuurlijke versnippering van verantwoordelijkheden (43 mee eens, 19 mee oneens).
- H. Woningcorporaties nemen hun verantwoordelijkheid goed in het signaleren en doorgeleiden van kwetsbare bewoners (88 mee eens, 3 mee oneens)

Daarnaast zijn ze het over het algemeen oneens met deze stellingen:

- D. De samenwerking tussen betrokken partijen in de zorg en ondersteuning voor kwetsbare bewoners in corporatiewoningen is voldoende (48 mee oneens, 21 mee eens)
- I. Er is voldoende capaciteit in eerstelijnszorg beschikbaar voor de zorg en ondersteuning van kwetsbare personen met psychische problematiek (50 mee oneens, 6 mee eens)
- J. Er is voldoende capaciteit in de tweedelijnszorg beschikbaar voor de zorg en ondersteuning van kwetsbare personen met psychische problematiek (48 mee oneens, 7 mee eens)
- K. De doorgeleiding van eerste naar tweedelijnszorg voor kwetsbare personen met psychische problemen in goed geregeld (36 mee oneens, 4 mee eens)

Bij de laatste 3 stellingen I, J, K, geeft ook een groot deel van de respondenten aan het niet te weten of de vraag niet van toepassing te vinden.

Tot slot zijn er twee stellingen waarbij de antwoorden van de respondenten niet heel eenduidig zijn. Met stelling C ('In de prestatie- en samenwerkingsafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties krijgt de vormgeving van zorg en ondersteuning voor kwetsbare bewoners in wijken voldoende nadruk') zijn veel respondenten het oneens, maar ook veel respondenten het eens. Met stelling G ('De gemeente heeft voldoende kennis over problematiek van kwetsbare personen om haar rol goed uit te voeren'), zijn ongeveer evenveel respondenten het eens, oneens en neutraal. Niet heel veel respondenten geven aan het antwoord op deze vraag niet te weten of niet van toepassing te vinden.



Figuur 23. Uitkomsten van de enquête voor woningcorporaties (n=106), op de hierboven beschreven stellingen.

Responses Wmo- en welzijnsorganisaties (n=41)

Op deze set stellingen zien we meer verschil tussen de respondenten van Wmo/welzijnsorganisaties en woningcorporaties. Daarom zullen we hier wel de reacties per stelling bespreken.

Over het algemeen zijn Wmo/welzijns-respondenten het eens met de volgende stellingen:

- E. De gemeente heeft een regierol in het organiseren van voldoende zorg en ondersteuning van kwetsbare bewoners in corporatiebezit (24 mee eens, 5 mee oneens)
- F. De gemeente kan haar regierol in het organiseren van voldoende zorg en ondersteuning aan kwetsbare personen in corporatiewoningen onvoldoende nemen door bestuurlijke versnippering van verantwoordelijkheden (24 mee eens, 4 mee oneens).

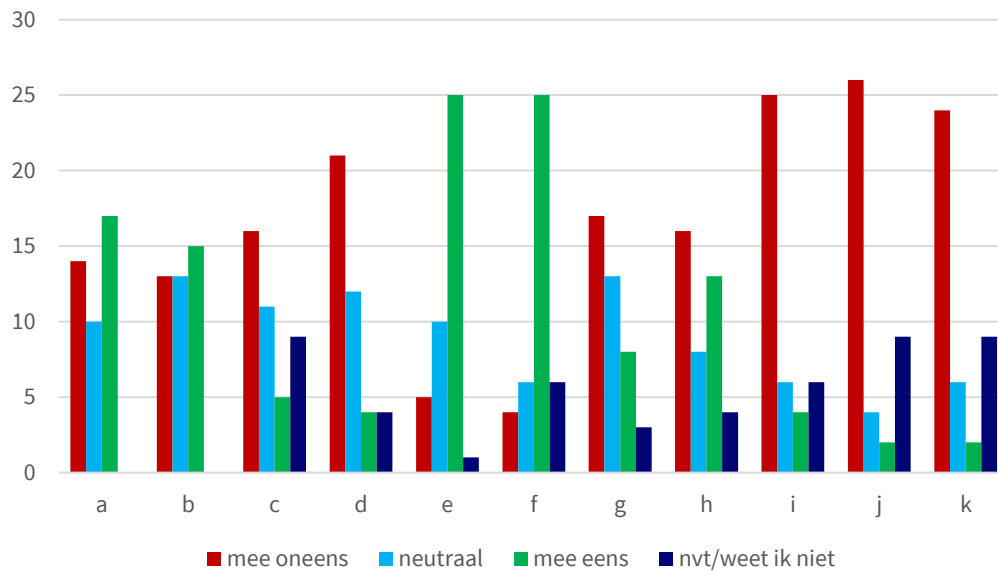
Daarnaast zijn ze het over het algemeen oneens met deze stellingen:

- C. In de prestatie- en samenwerkingsafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties krijgt de vormgeving van zorg en ondersteuning voor kwetsbare bewoners in wijken voldoende nadruk (15 mee oneens, 5 mee eens)
- D. De samenwerking tussen betrokken partijen in de zorg en ondersteuning voor kwetsbare bewoners in corporatiewoningen is voldoende (20 mee oneens, 4 mee eens)
- G. De gemeente heeft voldoende kennis over problematiek van kwetsbare personen om haar rol goed uit te voeren (17 mee oneens, 8 mee eens)
- I. Er is voldoende capaciteit in eerstelijnszorg beschikbaar voor de zorg en ondersteuning van kwetsbare personen met psychische problematiek (25 mee oneens, 3 mee eens)
- J. Er is voldoende capaciteit in de tweedelijnszorg beschikbaar voor de zorg en ondersteuning van kwetsbare personen met psychische problematiek (25 mee oneens, 2 mee eens)
- K. De doorgeleiding van eerste naar tweedelijnszorg voor kwetsbare personen met psychische problemen in goed geregeld (23 mee oneens, 2 mee eens)

Tot slot zijn er drie stellingen waarbij de antwoorden van de Wmo/welzijns-respondenten niet heel eenduidig zijn. Met stelling A ('Degenen die zorg en ondersteuning verlenen weten elkaar goed te vinden') zijn net wat meer mensen het eens (17) dan oneens (13) en zijn antwoorden

Andersson Elffers Felix

ook veel respondenten neutraal (10). Op stelling B ('Degenen die zorg en ondersteuning leveren hebben voldoende mogelijkheden om samen te werken') antwoorden ongeveer evenveel respondenten eens, oneens en neutraal. En tot slot zijn net wat meer respondenten het niet dan wel eens met stelling H ('Woningcorporaties nemen hun verantwoordelijkheid goed in het signaleren en doorgeleiden van kwetsbare bewoners; 12 mee eens, 16 mee oneens, 8 neutraal).



Figuur 24. Uitkomsten van de enquête voor Wmo-/welzijnsaanbieders (n=41), op de hierboven beschreven stellingen.

Bijlage D: Literatuurlijst

- RIGO en Circusvis 2020: Veerkracht in het corporatiebezit, update januari 2020
- RIGO 2018: Veerkracht in corporatiebezit
- CPB 2019: De wijkteambenadering nader bekeken. Het effect van de inzet van wijkteams op Wmo-zorggebruik
- NIVEL 2019: Samenwerking tussen zorg- en welzijnsprofessionals binnen Krachtige basiszorg. Ervaringen uit Overvecht
- NZa 2019: Informatiekaart wachttijden Ggz
- CIZ 2019: Cliëntschesen: Wet langdurige zorg voor mensen met een psychische stoornis
- Trimbos lezing Hans Kroon 2019: Psychiatrie en samenleving: op zoek naar verbinding
- Platform 31 en Aedes 2019: Overlast voorkomen in de wijk
- Ministerie van BZK 2019: Evaluatie van de herziene Woningwet
- ZonMw/Ministerie van VWS 2019: Rapportage Verkenning verward gedrag, door Bauke Koekkoek
- AEF 2019: Analyse Fonds tekortgemeenten
- Verwey-Jonkers 2018: Huurders met verward gedrag. Ondersteuningsbehoeften van medewerkers in de corporatiesector
- Schakelteam personen met verward gedrag 2018: Op weg naar een persoonsgerichte aanpak
- Trimbos 2018: Panel psychisch gezien - leefsituatie en zorgbehoefte
- Movisie rapporten 2014-2015-2018: Wijkteams in beeld/nader uitgelicht
- Trimbos 2016: Samenwerking GGZ en sociaal domein voor mensen met ernstige psychische aandoeningen. Verkenning van praktijkvoorbeelden
- Platform 31 2017: Kwetsbare wijken in beeld
- Bestuurlijk Akkoord curatieve GGZ (2012-2013, 2014-2017)
- Commissie toekomst beschermd wonen 2015: Van beschermd wonen naar een beschermd thuis
- Raad voor Financiële verhoudingen 2017: Rapport Geld (om te)zorgen
- CPB 2018: de wijkteambenadering nader bekeken: het effect van de inzet van wijkteams op Wmo-zorggebruik
- Divosa 2018: sociaal domein kostte in 2017 4,4% meer dan begroot
- Bestuurlijk akkoord 2018 financiële randvoorwaarden
- Kamerbrief Uitkomsten voorjaarsnotabesluitvorming jeugdzorg en ggz, 27 mei 2019 geestelijke gezondheidszorg (ggz) 2019 t/m 2022
- Brancheorganisaties ggz: afspraken wachtlijsten ggz 2017 en actieplan vervolgaanpak wachtlijsten ggz 2018 - 2019

Bijlage E: Geïnterviewde personen

Woningcorporaties

Vivare	Eline de Jong en de heer Spekle
Volkshuisvesting Arnhem	Liesbeth van Asten, Christel Krebber en Mia Peters
Bo-Ex	Marieke Heilbron en Jelmer van den Bosch
Intermaris	Tanneke van Wieren en Ilse de Boer
Vidomes	Ronald Everard, Diana Dirkwager, Kam Yin Klop,
Zayaz	Mohamed Acharki, Simone van Raak en Hermia Brummelkamp
Prewonen	Anke Huntjens, Ronald Kamstra, Karin Moes
Mitros	Henk Peter Kip
DGW	Marriëtte Heemskerk, Raymond Moeskon
Portaal	Jeske Hoogebeen, Maurice Wouters en Erik Baptist

Gemeenten

Zoetermeer	Margriet van Leuveren en Chantal Spierenburg
Arnhem	Marjolein Foppen en Vera van Belle
Den Bosch	Miriam Nienhuis, Barbara Brakkee en Femke Straatsma
Haarlem	Henk Esselink en Simea Knip
Hoorn	Betty Haubrich, Jori Bokma, Roos Langedijk, Rene Doodeman

Zorg en welzijnsorganisaties

Altrecht	Francois Welleman
Propersona	Piet van der Zandt
Palet Welzijn	Corina Benschop
Ggz Rivierduinen	Danielle Steentjes
1.Hoorn	Jolanda Nieuwendijk
RIBW Haarlem	Naomi Tas, Arnold Lammerts